

Asia: VN/7196/2021

Lausuntopyyntö naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista koskevat kommentit ja huomiot

Hallituksen esitysluonnoksen (16.4.2024) mukaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta ja sen rangaistavuudesta säädettäisiin rikoslaissa nykyistä selkeämmin. Naisen sukuelinten silpomista sekä sen valmistelua koskevien ehdotettujen säännösten tavoitteena on vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Perimmäisenä tavoitteena on edistää naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista ja estää ympärileikkaukset kokonaan.

Tällä hetkellä sukuelimiä vahingoittavia tekoja arvioidaan rikoslain 21 luvun yleisten pahoinpitelyä koskevien säännösten kautta. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan naisen tai tytön sukuelimen tahallinen vahingoittaminen säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rikoslain 21 lukuun lisättävällä 6 b §:llä. Säännöksen mukaan naisen tai tytön ulkoisen sukuelimen poistaminen kokonaan tai osittain tai sen muu vahingoittaminen rangaistaisiin naisen sukuelimen silpomisena, josta rangaistukseksi voitaisiin tuomita vankeutta yhdestä kymmeneen vuotta. Myös yritys olisi rangaistava.

Helsingin kaupunki pitää tätä esitystä kannatettavana. Naisten ja tyttölasten silpomiseen liittyvät seuraukset voivat olla kauaskantoisia ja moninaisia, niin fysiologisia, psykologisia kuin sosiaalisia haittavaikutuksia. Yleinen tietoisuuden lisääminen ja silpomisen tunnistaminen väkivallan muotona on keskeistä silpomisen ehkäisemiseksi. Sääntelyyn perustuvalla ohjauksella voidaan ainakin osin vaikuttaa asenteisiin, joita tyttölasten silpomiseen joissain kulttuuriperinteissä liittyy. Kohdennetut säännökset selkeyttäisivät nykytilaa kieltämällä kaikenlaiset naisen tai tytön ulkoiseen sukuelimeen kohdistuvat vahingoittamisteot sekä tällaisten tekojen valmistelun.

Helsingin kaupungilla on laadittu ja päivitetty oma kaupunkitasoinen ohjeistus silpomisen ennaltaehkäisemiseksi sekä epäiltyjen silpomistapausten hoitamiseen peruspalveluissa ja lastensuojelussa. Suunniteltu laki vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön sekä muiden lasten ja perheiden kanssa työskentelevien sitoutumista naisiin ja tyttöihin kohdistuvan haitallisen perinteen puheeksi ottamiseen esimerkiksi neuvolassa, terveydenhuollossa ja perhepalveluissa sekä varhaiskasvatuksessa ja koulutoimissa. Sääntelyyn nojaavalla puheeksi ottamisella voidaan ammattilaisten toimesta myös purkaa asiaan liittyviä tabuja, jotka mahdollistavat haitallisen perinteen jatkumisen.

Alaikäistä lasta koskevissa silpomisepäilytilanteissa lastensuojelu vastaa tilanteen ja tuen tarpeen selvittämisestä ja tarjoamisesta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Lastensuojelussa silpomisepäilyt selvitetään kuten muut lapsiin kohdistuvat väkivaltaepäilyt. Kiireellisen lastensuojelun tarve arvioidaan välittömästi ja tarvittaessa ryhdytään lastensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin.

Erillisellä säännöksellä voidaan helpottaa ammattilaisten työtä naiseen tai tyttölapseen kohdistuneen rikoksen tunnistamisessa. Näin voidaan parantaa tällaisten rikosten uhreiksi joutuvien henkilöiden asemaa ja oikeusturvaa ja mahdollistaa myös uhrille tarvittava apu ja tuki.

2. Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevat kommentit ja huomiot

Esitysluonnoksen mukaan myös naisen sukuelinten silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillissäännöksellä rikoslain 21 luvun 6 c §:ssä.

Naisen sukuelinten silpomisen valmistelun kriminalisointi voi osaltaan auttaa rikosten ehkäisyssä. Tällaisella erillisellä ja tarkkarajaisella säännöksellä voitaneen helpottaa lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten arviointityötä myös valmisteilla olevan rikoksen tunnistamisessa. Tämä voi osaltaan vahvistaa puheeksi ottamisen ja preventiivisen puuttumisen mahdollisuuksia lastensuojelutyössä.

3. Rikosoikeudellista vanhentumista koskevat kommentit ja huomiot

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että alle 18-vuotiaaseen henkilöön kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen ja ehdotetun rikoslain 21 luvun 6 c §:n mukaisen naisen tai tytön alistumaan pakottamista tai järjestämistä koskevan rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika alkaisi siitä, kun asianomistaja on täyttänyt 18 vuotta.

Erityinen syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohta voi parantaa etenkin sellaisten asianomistajien asemaa, joille sukuelinten silpominen on tehty hyvin nuorena. Alaikäisellä lapsella ei välttämättä ole käsitystä siitä, että häneen on kohdistettu rikos, tai hän ei välttämättä koe

mahdollisuutta tuoda asiaa esiin, jos rikokseen osalliset henkilöt vastaavat hänen tosiasiallisesta hoidostaan ja huolenpidostaan. Lapsi on tyypillisesti lojaali vanhemmilleen ja suvulleen sekä mahdollisesti laajemmalle yhteisölle. On tärkeää, että rikoksen uhriksi joutuneella asianomistajalla on täysi-ikäistymisen jälkeen riittävästi aikaa saattaa asia tutkittavaksi ja rikoksen tekijät rikosoikeudelliseen vastuuseen.

4. Lapsensurmaa koskevat kommentit ja huomiot

-

5. Kommentit ja huomiot esitysluonnoksen johdosta muihin lakeihin tehtäviin muutoksiin

-

6. Muut esitykseen liittyvät kommentit ja huomiot

-

Ihatsu Jan
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus